

Celina og Magne

Fire møter

■ DAGFINN HAARR *fastlege og assisterende kommuneoverlege Kristiansand kommune*

13. juni 2003

Misbrukerteamet har førstehjelpsopplæring i Wergelandsparken og jeg vaksinerer mot hepatitt. Vi serverer kaffe og bløtkake. I utkanten står Magne. Han ser stor og farlig ut, uflidd, skitten og han har med seg en stor, svart hund. Jeg slår meg ned hos Magne og får meg en skikkelig overhaling. Magne kan ikke fordra leger og vil være i fred. «Alle leger er kvakksalvere!» Men jeg vet at Magne ruser seg mye og er i en vanskelig situasjon. Jeg vet også at han har vært til stor hjelp og beskyttelse for en dame som er pasient hos meg. Etter at jeg har fått mitt pass påskrevet med all mulig tydelighet, tilbyr jeg Magne å stikke innom på legesenteret vårt en dag det passer ham.

Noen dager senere står Magne i døra, like stor, farlig og uflidd som før. Han vil undersøke om jeg har noe å tilby. Jeg gir ham min vanlige førstegangsmottakelse. Her er det jeg som styrer, og jeg stiller bare lukkede spørsmål. Jeg kartlegger mest mulig av tidligere livshistorie, rushistorie, sykehistorie, kriminalhistorie, sosiale forhold og nettverk. Det jeg får vite, skjærer meg i hjertet: Magne har vært i fem barnehjem, like mange fosterhjem, han har hatt kontakt med et tresifret antall konsulenter, kuratorer og barnevernsarbeidere, og han er drittlei av å fortelle sin livshistorie. Han har ingen kontakt med sin familie. Han har ikke noe rusfritt nettverk. Han hadde en sosialkurator han stoler på, men Terje har skiftet jobb og er ikke lengre tilgjengelig for Magne. Tennene er elendige, enda Magne bare så vidt har passert 30 år. Han lever på sosialhjelp og har ikke bolig. Heldigvis har Magne først og fremst et opioidproblem, og jeg tilbyr ham ventekvote på Temgesic i påvente av at vi skal få igjennom en LAR-søknad. Magne synes dette høres brukbart ut til tross for sin skepsis mot leger i sin alminnelighet.

I det Magne skal gå ut av kontoret, snur han seg plutselig og setter øynene i meg: «Et spørsmål til slutt: Kan jeg stole på deg?» Jeg har åndsnærværelse nok til å svare: «Nei, det kan du ikke! Fylkeslegen kan komme og ta meg, jeg kan få en takstein i hodet eller kælve på sykkelen eller bli overkjørt av trikken, men bortsett fra det, kan du stole på meg.» Siden den eneste trikken i Kristiansand er Kardemommetrikken i Dyreparken, er svaret godt nok for Magne, og vi starter et samarbeid som hittil har resultert i 640 journalnotater og 35 ansvarsgruppemøter.

Det går langsomt framover. Magne får lov til å bli boende i den kommunale rønna han har slått seg til i, han klarer å få startet opp LAR-behandlingen på fjerde forsøk. Han får startet tannbehandling, han får ung uførepensjon, han får utredet sine leddgiktplager og sin hepatitt C og han bruker mindre og mindre ulovlige stoffer ved siden av metadonen.

Hjemmesykepleierne synes at Magne og hans bolig er skumle. De tør ikke gi ham metadon hjemme. Derfor har to hjemmesykepleiere og Magne daglige stevnemøter på vårt legesenter. Det er nok sikrest å være to på slik en farlig pasient. Denne ordningen tar en brå slutt når sommervikarene reagerer, mannen er jo ufarlig til tross for sitt utseende. Deretter er det kun en sykepleier som leverer metadonen hjemme hos Magne. Jeg savner de daglige møtene der han satt på venterommet vårt, pris som en klokke, og med kaffe og skolebrød til frokost.

Magne får erstatning for tapt barndom, og han klarer å la være å søle bort alle pengene som så mange andre av mine pasienter har gjort. Han planlegger kjøp av egen bolig etter hvert.

Bjørnar blir sosialfaglig oppfølger for Magne. Bjørnar er voksen, erfaren, trygg og stabil og finner fort tonen sammen med

Magne. Magne drømmer om et godt, borgerlig liv kommer litt nærmere for hvert ansvarsgruppemøte. Men Magne har fortsatt hele sitt nettverk i rusmiljøet og det er vanskelig å bli helt rusfri.

Den store svarte hunden, som slett ikke var farlig, måtte avlives 27. april 2010. Magne var veldig lei seg, men han gjorde ingen dumheter.

26. april 2010

Celina sitter sammen med sin stefar utenfor døren til kontoret mitt, ille tilredt, med blåmerker både på halsen og på resten av kroppen. De forteller at samboeren har dengt henne opp. Hun står ikke på fastlegelista mi, og jeg har det travelt. Jeg burde sende henne videre til hennes fastlege. Men jeg har ventet i mange år på Celina. Helt siden jeg vaksinerte henne mot hepatitt på slutten av 1990-tallet har jeg visst om henne. Jeg vet at hun har bodd sammen med en LAR-pasient de senere årene. Hun har epilepsi og har fått Xanor og Rivotril av sin fastlege og i tillegg brukt metadon illegalt. Av en eller annen grunn har hun ikke ønsket å gå inn i LAR. Kanskje var det alle ryktene om strenge regimer og ubehagelige ansvarsgruppemøter og sjøer av urinprøver som holdt henne tilbake? Celina har nå levd på sosialhjelp i tretten år.

Celina og stefaren får komme inn på kontoret. Hun er medtatt, redd og begynner å bli abstinert. Vi blir enige om at jeg fra nå av skal være fastlegen hennes selv om lista mi er full. Jeg får øyeblikkelig av sted en henvisning til avgiftning og LAR-behandling og anbefaler en rask nedtrapping på Xanor og Rivotril. Vi trapper ut Xanor i løpet av ett par uker. Jeg starter på egen hånd opp metadonbehandling og lar henne beholde Rivotril til hun i juli går gjennom avgiftning og videreføring av metadonbehandlingen innenfor LAR-systemet. Celina bruker tiden til å etablere en trygg tilværelse. Hun får leid seg en bolig privat og hun holder tett kontakt med mor og stefar. Det kommer ikke flere epileptiske anfall. Vi møtes ukentlig, og jeg er mektig imponert over jobben Celina gjør for å få ryddet opp i livet sitt og rusingen sin. Og ikke minst at hun har fått tro på at LAR-teamet og jeg vil henne vel. Men hun er livredd for sin tidligere samboer og sliter med benzoabstinsenser.

15. juni 2010

Celina og Magne sitter sammen utenfor døra på kontoret. De kan fortelle at de er blitt kjærestere 18. mai. Jeg får bange anelser. De fleste parene med rusproblemer i min praksis er ikke akkurat til hjelp for hverandre. Men de insisterer på at dette skal gå bra. De har be-

stemt seg for å kutte ut all illegal rusing, til og med cannabis. Bjørnar påtar seg å bli oppfølger for Celina også, selv om dette er utenom reglementet.

Fra den ene dagen til den andre skjer en dramatisk endring i Magne's utseende. Ikke bare har han fått nye tenner, men han er nyklipt, ren og velstelt i tøyet. Jeg er litt misunnelig fordi han har bedre smak i klesveien enn jeg har. Magne sier tørt: «Celina har gitt meg renslighet og jeg har gitt henne trygghet». I tillegg er begge to mye mer levende og tilstedeværende enn før. De har nemlig klart å kutte ut alle illegale stoffer. De får små mengder Sobril av meg, vi møtes hver uke og lager et langsiktig nedtrappingsopplegg som de følger til punkt og prikke. Alle urinprøver er rene. Vi løser små og store problemer etter hvert som de oppstår. Celina virker trygg og får vist den styrken som bor i henne. Hun er en flott dame.

Slik går nå ukene og månedene. Kjærligheten blomstrer og alle hjerter gleder seg. Celina og Magne holder seg helt unna rusmiljøet. I oktober 2010 forlover de seg. De er mye sammen med Celinas familie og kan rapportere om mange hyggelige familietreff, dagsturer til Danmark og andre aktiviteter som vanlige mennesker bedriver. Men Magne bor fortsatt i den kommunale rønna, og den egner seg dårlig for turtelduer. Kåken skal totalrenoveres; Magne klarte å stoppe et vedtak om riving. Magne må flytte ut. Celina og Magne bestemmer seg for å flytte sammen offisielt. Vi er spent på hvor kommunen vil plassere dem. Det er mange belastede kommunale boliger i byen. Boligkontoret stoler på rapportene fra Bjørnar og meg, og de får tildelt en bolig i et dannet strøk litt utenfor byen og flytter dit i mars 2011.

19. juli 2011

Bjørnar og jeg er invitert til ansvarsgruppemøte hos Celina og Magne i deres hjem. De bor i enebolig, hagen er minst like velstelt som naboenes. I uthuset har Magne fått det verkstedet han alltid har ønsket seg. Innendørs er hjemmet innredet med sikker stilsans. Ikke et støvkorn i krokene. Det er røykeforbud innendørs, selv om både Celina og Magne fortsatt bruker nikotin. Naturligvis er det filtknotter på beina til møblene. Traktementet er upåkkelig. Celina og Magne forteller at de nylig har deltatt i dugnad sammen med de andre naboene i veien, og de opplevde til sin store fryd å bli behandlet som vanlige mennesker.

Vi oppsummerer det som er skjedd hittil, og jeg konkluderer med at undrenes tid ikke er forbi, men denne type undere kommer ikke dalende ned fra himmelen. Det aller vik-

tigste underet er at Celina og Magne har våget å tro at livet har kunnet by dem noe til tross for alle nederlag og alle brutte relasjoner, og at de har hatt tillit til at vi som hjelpere ville og kunne gå sammen med dem på veien. Magne sier: «Det viste seg at jeg kunne stole på dere.»

Sjelden har jeg følt at Hjalmar Söderbergs dikt fra «Doktor Glas» har vært mer treffende:

ILLUSTRASJONSFOTO: IDA MYKLEBUST SUN

Man vill bli älskad
 I brist derpå beundrad
 I brist derpå fruktad
 I brist derpå avskydd og föraktad.

Man vill ingiva människorna nogen slags känsla
 Själen ryser för tomrummet og vill kontakt för
 vad pris som helst.

Celina og Magne har klatret hele veien opp
 fra forakt til kjærlyghet. Jeg er glad og stolt
 over å kjenne Celina og Magne og gleder

meg til møtene som venter oss i årene fram-
 over, selv om de nå står svært så støtt på egne
 bein.

AVLSUTTENDE KOMMENTAR: Celina og Magne
 har selv valgt sine alias. Celina fordi det er
 det vakreste navnet hun vet, Magne fordi det
 er det styggeste navnet han vet. Begge har
 vært aktivt med i arbeidet med denne artik-
 kelen.

 dagfinn.haarr@sentrum-legesenter.no